

УДК 32.01:[165.412:316.722.2:81'27]

ПАРАДОКСИ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Соломія Кривенко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна*

У статті виділено чотири парадокси політичного дискурсу: методологічний, що проявляється у складності визначення суті політичного як сфери життєдіяльності людини; комунікативний парадокс, згідно з яким політичний дискурс хоч і встановлюється в результаті спілкування, проте здатен творитися і в позакомунікативному контексті; семантичний парадокс, який полягає у тому, що в політичному дискурсі сенсом здатні наділяти як інститути, які існують об'єктивно, так і суб'єктивні структури людського мислення; риторичний парадокс, згідно з яким політичний дискурс циркулює в межах комунікативного простору розуміння та дискусій, оперує вербальними та невербальними конструктами, що позбавлені стійкого сенсу.

Ключові слова: політичний дискурс, парадокси політичного дискурсу, семантика політичного дискурсу, комунікація, риторика.

У сучасній науці все більшу увагу звертають на концепт політичного дискурсу, що набув статусу міждисциплінарного об'єкта досліджень. Пов'язано це, зокрема, з напрацюванням методологічної основи для дослідження мовленнєвої практики, поширенням поглядів представників постмарксистської парадигми та парадигми конструктивізму, для яких формування ідентичності, що твориться з допомогою символів та знаків, визначає політичну реальність загалом.

Із розвитком учення про політичний дискурс пов'язана необхідність не лише констатації його існування та дослідження властивих йому ознак, а й поглибленого вивчення механізмів взаємодії цих ознак. Як продукт та фон комунікативних практик, політичний дискурс насичений символічною, соціальною, мовленнєвою ознаками, які потребують детальнішого аналізу через свою складність.

Аби з'ясувати, в чому полягає специфіка політичного дискурсу як явища, означимо поняття дискурсу та детальніше прослідкуємо, чи не перебувають його властивості у відносинах заперечення одне до одного.

Традиційно дискурс визначають функціональним стилем мови, що постає не лише як мовленнєва діяльність, а й як політична поведінка, що має колективно-діяльнісну основу [4, с. 15]. Саме це визначення використовує українська вчена Л. Нагорна. У такому сенсі політичний дискурс виконує роль сполучної ланки між сосюрівськими «мовою» та «мовленням». Натомість німецькі учені визначають дискурс тематичною мережею текстів, що є складною послідовністю близьких тематично текстів, які перебувають у відносинах дискурсивності [11, с. 76]. Дискурсивність розуміється як структурована мережа текстуальних зв'язків, їхня тематична єдність [10, с. 76]. У такому розумінні сукупність текстів про політику становитиме політичний дискурс.

Науковець П. Паршин вважає, що дискурс є «позначенням певної системи обмежень, які накладаються на необмежену кількість висловлювань з огляду на соціальну чи ідеологічну позицію» [10, с. 25]. За визначенням учених Є. Кожем'якіна та Є. Переверзева, політичний дискурс можна розглядати як спеціально організовану та тематично зо-

середжену послідовність висловлювань, що мають місце в певних специфічних історичних і соціальних рамках і які можуть змінити владні відносини в суспільстві [13], а вчена К. Серажим визначає політичний дискурс як мовну практику, здійснену в політичному просторі (сукупність екстралінгвальних чинників, що впливають на формування політичного дискурсу – С.К. [8, с. 177]).

Із цих визначень стає очевидно: політичний дискурс становить єдність особистої мовної діяльності та зовнішніх обставин, що сформовані політичною системою, культурою, політичною практикою. Так, політичний дискурс перетворюється на результат злиття зовнішнього та внутрішнього середовища, оскільки відображає об'єктивне через суб'єктивну категорію мислення, результатом якого є мова.

Політичний дискурс твориться в результаті циркуляції в політичному просторі текстів, що супроводжується закріпленням за певними символами та знаками конкретних значень. Тобто поняття «політичний дискурс» складно піддати систематичному аналізу навіть за умови обрання відповідної методології: семіотичної, лінгвістичної, постструктуралістської. І на це є свої причини.

Передусім, у сучасному світі переосмисленню піддається поняття політичного. Зокрема, в межах постмарксистської парадигми його розуміють не як відносини розподілу влади, а як вимір суспільно співжиття, в якому напрацьовано спільні правила самовизначення та взаємодії. Ці правила випрацьовуються не так у процесі функціонування органів державної влади, як завдяки розробці ідеї співжиття. Тобто навіть визначення політичного зазнає деформації, як і поняття влади, що спричинене розширенням кола суб'єктів політичних відносин. Однак це розуміння політичного суттєво відрізняється від звичного для української науки концепту політики.

Взаємопов'язаність дискурсивних і комунікативних категорій дає підстави стверджувати, що дискурс і комунікація нерозривно пов'язані. Проте комунікативне розуміння дискурсу не може пояснити тих випадків, коли дискурс виникає на підставі раніше необговорюваних ідей.

Дискурс як циркулювання символів, наділених консенсусним значенням у політичному просторі, має справу з реальністю, що формується через свідомість. Тож досліджуючи його, потрібно визначитися з тим, чи вважати його фікцією, чи реальністю, суб'єктивною категорією чи об'єктивною.

Варто наголосити: політичний дискурс формується не лише мовою та психікою людини, він перебуває в тісній взаємодії із середовищем, актуалізується лише в певному контексті, який можна розуміти сукупністю норм і звичаїв розуміння та мовлення. Відповідно до цих норм автор повідомлення обирає риторичні інструменти, найбільш відповідні для здійснення його інтенції. При цьому сама мова, як зазначив Ернст Кассілер, може виконувати семантичну та магічну функцію, тобто бути і механізмом комунікації, і маніпуляції.

Аби з'ясувати, чи в дослідженні дискурсу можна позбутися вказаних двозначностей, суперечностей і парадоксів, розглянемо детальніше описані аспекти політичного дискурсу, назвавши їх методологічним, комунікативним, когнітивним та риторичним парадоксами.

1. Методологічний парадокс під час вивчення політичного дискурсу визначає специфіку детермінації ідеї політичного. Для цього звично послуговуватися критерієм суб'єктності, згідно з яким політичний дискурс визначається продуктом діяльності певних суб'єктів – суб'єктів політики. Таке розмежування надає можливість відокремити інституційний політичний дискурс (авторами текстів у ньому є офіційні особи, що виступають від імені конкретного інституту – С.К.) та медіадискурс політики (авторами якого є жур-

налісти, блогери, політики поза межами власних повноважень тощо – С.К.), тексти якого присвячені темам державної та позадержавної влади [14, с. 54].

Проте політичний дискурс, ідеї якого розвивали представники постструктуралізму, постмарксизму, конструктивізму, інтеракціонізму, не може знайти свого об'єктивного висвітлення в умовах класичних дефініцій політичного – як відносин здійснення влади, тобто політики.

За умов розвитку комунікативних технологій межа між інституційним та медіадискурсом (дискурсом політики та дискурсом про політику – С.К.) розмивається, адже сьогодні є випадки, коли від активності, зокрема в соціальних мережах, залежала зміна цілої політичної системи. Тож коло суб'єктів політики зростає.

За таких обставин недоречно зберігати статус політичного за комунікативним простором, створеним з ініціативи офіційних осіб. Ним доречніше визначати сукупність взаємозв'язків, які детермінують спільні правила співжиття індивідів. Як зазначає Ернесто Лакло, визначальним стає політичне як боротьба у сфері означуваного і в такому контексті – творення символічного [12]. Саме в межах політичного визначаються правила самоідентифікації та розуміння свого місця в середовищі.

Розглядаючи суть поняття політичного, французький науковець Аллен Бадью розробляє теорію подієвості: «Парадокс нашого задуму, від якого, як ми схильні вважати, відходить політичне, полягає в тому, що визначення сутності політики, не маючи можливості опертися ні на структуру (через суперечливий характер множин), ні на сенс (в Історії такого немає), не має іншого орієнтира, крім події. «Подієве» <...> як раз є місцем, куди вписується сутність політики. Подія є тим, чого бракує фактам, і тим, що надає цим фактами істинності» [1, с. 53–54].

До цієї події залучаються не лише суб'єкти владних повноважень, а кожен представник громади, суб'єкт публічного врядування, що своїми потребами та поглядами здатен впливати на пріоритети розвитку певної громади.

Отже, політичний дискурс твориться як суб'єктами владних повноважень, так і спільнотами загалом, які класично розглядалися як об'єкти політичного впливу. Політичний дискурс стає як політичним, так і неполітичним, бо, з одного боку, він твориться тими, хто наділений здатністю впливати на сферу публічного в результаті виконання певних офіційних зобов'язань, з іншого боку, він формується через механізми публічної політики, публічного врядування.

2. Комунікативний парадокс (парадокс послідовності). Політичну комунікацію визначають як процес передачі інформації від адресанта до адресата, що відбувається через певний канал відповідно до обставин мовлення. Політичний дискурс натомість є тематичною мережею політичних текстів, об'єднаних однією темою, яка визначає взаємозв'язок дискурсу з прагматичними, соціологічними, психологічними, культурними, лінгвістичними та іншими вимірами суспільного життя. Він є символічною реальністю, яка виникає в процесі комунікації, тобто становить собою явище. Натомість комунікація – це процес. Навіть якщо політичні тексти актуалізуються в процесі політичної комунікації, сам політичний дискурс – не процес, а складна символічна дійсність, в якій тексти закріплюють конкретне значення за політично значимими символами та концептами, а вони своєю чергою стають критеріями правильності чи неправильності дій у межах певного соціуму.

З одного боку, політичний дискурс є результатом і межами певної політичної комунікації. Як певна система обмежень, яку накладають на безкінечну кількість значень, політичний дискурс є необхідною передумовою ефективною комунікативної дії.

Проте комунікативне розуміння дискурсу не пояснює того, як він виникає. Адже політика може бути й утіленням ідей, які не формувалися в процесі комунікативних практик. На це вказує, зокрема, А. Бадью, акцентуючи на здатності людини мислити, в результаті чого виникають концепти, які не вписуються у загальний ланцюг комунікативних взаємодій.

«Якщо існує якась точка неувяного, то думка не може впорядковуватися, відображаючи реальності. Вона обов'язково повинна утворити розрив, щоб активувати процедуру експлікації, у якій немає зовнішнього референта. Думка, що не творить уявлень, продукує результати, перериваючи ланцюг уявлень [1. с. 66]. – пише А. Бадью. – Сьогодні підняли великий галас навколо комунікації. Поміж тим очевидно, що саме не-комунікація, творючи можливість з неможливого, сприяє циркуляції істини в політиці» [1. с. 75].

Розуміти суть цієї не-комунікативності важливо для пояснення ідей конструювання політичної дійсності, що стає можливим завдяки впливові політичного дискурсу. Адже як, наприклад, переконати світ, що від війни можна відмовитися, якщо дотепер цього не відбувалося, і ця ідея не має емпіричного підґрунтя – для цього потрібно самому в це повірити та розпочати творити тексти, присвячені цій темі. «Ідеться не про те, що необхідно робити, а те, про що варто було б подумати. Це майбутнє в минулому і творить політику...», – зазначає А. Бадью [1, с. 85].

Тож комунікативна ознака політичного дискурсу не завжди виявляється необхідною, принаймні її відсутність, описана в ідеях А. Бадью про розриви, має обґрунтування.

3. Семантичний парадокс. Із категорією розриву комунікативного парадоксу пов'язана і ще особливість політичного дискурсу – його водночас і об'єктивність, і суб'єктивність. Об'єктивність політичного дискурсу могла б означати те, що він є продуктом соціальної структури, що втілюється в інститутах, закріплених у певній спільності. Проте як продукт мовлення та мислення, політичний дискурс не позбавлений суб'єктивності. Процес декодування знаків, пов'язаний із когнітивними здібностями людини та колективу, передбачає залучення як свідомих, так і несвідомих механізмів. Тобто те, що є зрозумілим для колективу, може бути позбавленим сенсу для індивіда зокрема (і навпаки). У процесі дослідження політичного дискурсу важливо зрозуміти: він є категорією суб'єктивною чи об'єктивною, адже, як зазначає дослідник Георгій Почепцов, слова не є індивідуальним винаходом мовця, на відміну від текстових структур, що є індивідуальними [6, с. 129].

«Демократія, зрозуміло, є концептом політичного, вона близько стикається з реальним політики. Але демократія – у звичайному сенсі слова – завжди була лише однією із форм Держави. У цьому розумінні – демократія як концепт внутрішньо належить до фіктивності, вигаданого політичного й утворює пару з тоталітаризмом якраз на тій території, де останній позначає апогей політичного. Перше завдання – зафіксувати політичне у фікції-вигадці і зорієнтуватися», – зазначає А. Бадью [1, с. 15]. Учений вказує і на те, що в цьому разі думка випереджає реальність, надаючи їй перетворенням певної мети.

Погляди А. Бадью співзвучні з поглядами Хосе Ортега-і-Гассет, який у праці «Роздуми про Дона Кіхота» висловлює таке зауваження: хоч не було присвячено осмисленню політичної реальності, та має безпосередній стосунок до неї: «Здіймаючись одні понад іншими, нові площини реальності, дедалі глибші, дедалі звабливіші, чекають, поки ми почнемо сходити на них, поки ми заглибимось у гори. Проте ця вища реальність – сором'язливіша: вона не накидається на нас так, ніби ми її бранці. Навпаки, щоб стати очевидною, вона ставить нам одну умову: ця реальність має бути для нас бажаною, ми маємо прагнути такої реальності. Певною мірою така реальність існує, тримаючись на нашій волі. Наука, мисте-

цтво, справедливість, ввічливість, релігія – це ті орбіти реальності, що не заповнюють нас так люто, як це робить голод чи холод; вони існують тільки для тих, хто їх прагне» [5, с. 57].

Ідея конструювання дійсності нерозривно пов'язана з ідеєю дискурсивної реальності. У ній об'єктивне перетікає в суб'єктивне, створюючи з ним єдине. Проте саме таке злиття суб'єкта та об'єкта створює вимогу до «реальності» бути ствердженою у мові, в системі знаків, наділених консенсусним та зрозумілим сенсом. Отже, те, що не втілене в певній системі політично значимих знаків, не може вважатися дійсним.

Варто згадати також намагання П'єра Бурдьє подолати штучну опозицію між суб'єктивізмом та об'єктивізмом, про яку він пише так: «З одного боку, об'єктивні структури, які конструює соціолог у рамках об'єктивізму, відсторонюючись від суб'єктивних уявлень агентів, лежать в основі суб'єктивних уявлень і містять структурний примус, що впливає на взаємодії; але, з іншого боку, ці уявлення повинні бути засвоєні, якщо хочуть, щоб з ними рахувалися, зокрема, в індивідуальній або колективній повсякденній боротьбі, націленій на трансформацію або збереження об'єктивних структур. Це означає, що обидва підходи – об'єктивістський і суб'єктивістський – перебувають у діалектичному зв'язку» [2].

Важливо розуміти, що дискурс, який починається з тексту (спочатку як суб'єктивний), поширюючись через механізми подієвості, за А. Бадью, набуває форм об'єктивності, проте ця об'єктивність дуже часто обмежена комунікативними каналами. Збільшивши діапазон комунікативних мереж, політичний дискурс отримує можливість охопити більший простір, проте об'єктивним він буде лише в межах цього діапазону.

Отже, політичний дискурс – це комунікація, що відбулася, продуктом якої залишилися певні символи та правила «мовної гри», а з іншого боку, як і у випадку з позакомунікативністю, політичний дискурс є продуктом когнітивної діяльності автора та адресата. Вони, хоч і перебувають під впливом певних суспільних інститутів, та наділені унікальними контекстами.

4. Риторичний парадокс. Як продукт комунікативної практики, політичний дискурс є сукупністю знаків, зокрема й вербальних, якими є букви, слова, тексти. У них, як у всяких символах, закодовані буквальний та контекстуальний сенси. Наприклад, кажучи «демократичний дискурс», ми знаємо, що він повинен бути наділений певними ознаками (сповідувати цінності прав людини, розподілу влади, законності покарань тощо – С.К.). Проте «демократичний дискурс» в країнах з неліберальною (державною) економікою та демократичний дискурс у країнах Західної Європи відрізнятиметься, бо відрізняється контекст їхнього функціонування. При цьому буквальне значення не обов'язково нівелюється, воно створює можливість метафоризації та дискусії обігрування концепту.

Контекст варто розуміти як сукупність стійких і змінних елементів. До стійких належать, зокрема, традиції, ідентичність, національна пам'ять. До змінних можна віднести тип політичного режиму, ідеологію правлячої партії, наявний політичний курс, розвиток кризових явищ в суспільстві. Важливо розуміти, що політичний дискурс змінюється за всякої деформації середовища, піддаючись впливу політичної риторики – такому рівню аргументації, який перебуває між строгим доказом та оманливою маніпуляцією [7, с. 174].

У теорії дискурсу Є. Лакло та Ш. Муфф з'являється поняття «ланцюга еквівалентності», що позначає процес поєднання смислів між ключовими словами певної сукупності політичних текстів – так політичні дискурси вступають у відносини антагонізму та гегемонії [9, с. 85]. Тобто в процесі боротьби значень одне значення поступається іншому, і сказане сьогодні втрачає актуальність завтра або в іншій спільноті. Це створює підстави для своєрідного риторичного парадокса, згідно з яким політичний дискурс не оперує закріпленими значеннями.

Проте одні сенси можуть змінюватися, не створюючи загрози цілому дискурсові, який підкріплює існування встановлених інститутів, натомість зміна інших значень може загрожувати політичній системі. Так, Поль Рікер запропонував розглядати політичну риторику демократичного режиму на таких рівнях:

- 1) на рівні політичного обговорення з притаманною йому конфліктністю;
- 2) на рівні дискусій про наміри «доброго» уряду;
- 3) на рівні цінностей, де «добрий» уряд співвідноситься з «добрим життям».

Перший рівень передбачає публічність політичних дебатів. П. Рікер зазначає, що в сучасних західних демократіях політична мова функціонує найкращим чином саме як мова, що бере участь у політичних зіткненнях і сприяє виробленню спільного рішення [7, с. 174].

На другому рівні відбувається обговорення різних аспектів таких ключових слів, як «безпека», «процвітання», «рівність», які і стають критеріями оцінки «доброго» уряду. «Їх функціонування полягає в тому, щоб виправдати не обов'язок жити в державі загалом, а ту перевагу, яка надається одній з форм Держави, одній конституції...» [7, с. 177]. Така мова є водночас конфліктною та консенсуальною. Це означає її надзвичайну вразливість [7, с. 176]. Ця ознака політичної мови проявляється на всіх її рівнях, через що вона стає дуже вразливою до софістики: політична мова є риторикою не через свої недоліки, а за своєю суттю [7, с. 184].

На третьому рівні, що є основним, на думку П. Рікера, відбувається риторика стосовно цінностей, які лежать в основі людської природи та за певних умов починають трактуватися як соціальні. Цей рівень є продовженням дискусії «про наміри доброго уряду» і переходить у площину «наміри доброго життя», тобто «у який спосіб певний уряд може забезпечити нам реалізацію власного призначення?».

Цьому типові дискурсу притаманне поєднання похвали з оплакуванням [7, с. 181]. Людина тішить своїм достатком та сумує за природністю, вона отримала автономію і стала самотньою. На цьому рівні завжди ховається джерело розвитку кризи легітимності режиму.

Від того, на якому рівні відбувається обговорення, залежать і ситуація в суспільстві. І свідченням цієї ситуації можуть бути мовні одиниці, які спільнота розуміє. У них може проявлятися властивість мови поєднувати непоєднуване. Так, Орвелова формула «мир – це війна» є класикою використання оксюморонів, які буквально не насичені жодним сенсом, проте загалом означають домінування інститутів, а не індивідуальності.

Отже, зважаючи на описані суперечності, можна стверджувати, що дослідження політичного дискурсу зазнає труднощів, уникнути яких видається неможливим. Ці суперечності помітні під час визначення поняття політичного в постмодерній науці; під час намагання з'ясувати комунікативну суть політичного дискурсу, що проявляється в парадоксі послідовності; спробах провести межу між об'єктивним та суб'єктивним виміром політичного дискурсу, адже, окрім інститутів, політичний дискурс формується когнітивними здібностями людини; також політичний дискурс насичений сенсом і водночас позбавлений його, адже в будь-який момент усі сенси можуть бути змінені в результаті дискурсивної гегемонії чи семантичної конкуренції.

Виокремивши описані особливості політичного дискурсу, доходимо висновку, що проігнорувавши ці суперечності, дослідники ризикують спростити сам концепт політичного дискурсу настільки, що в ньому не буде необхідності – його можна буде замінити поняттями «політична мова», «політична маніпуляція», «політична риторика», «політична комунікація», «політичні тексти» тощо. Так, наявність описаних у статті суперечностей ви-

дається основною ознакою політичного дискурсу як об'єкта дослідження, що дає підстави досліджувати його з погляду парадоксальності – пов'язаності елементів, які, попри свою ілюзорну взаємовиключність, поєднуються в єдиному науковому явищі.

Список використаної літератури:

1. Бадью А. Метаполітика: можна ли мислити політику? Краткий трактат по метаполітике. / Ален Бадью. – Москва : «Логос», 2005. – 240 с.
2. Бурдьє П. Социальное пространство и символическая власть / Пьер Бурдьє [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bourdieu.name/content/socialnoe-prostranstvo-i-simvolicheskaja-vlast>.
3. Мартиняк Ю. Постмарксизм у контексті дослідження політичного: підходи до трактування / Юлія Мартиняк. – Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. – 2014. – Випуск 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/politology/article/viewFile/2773/2849>.
4. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика. Діапазон можливостей політичної лінгвістики. / Л. П. Нагорна. – К. : Світогляд, 2005. – 315 с.
5. Ортега-і-Гассет Х. Роздуми про Дона Кіхота / Хосе Ортега-і-Гассет // пер. з ісп. – Київ : Дух і Літера, 2012. – 216 с.
6. Почепцов Г. Семиотика / Григорий Почепцов. – М. : «Рефл-бук» ; К. : «Ваклер», 2002. – 432 с.
7. Рікер П. Навколо політики / Поль Рікер // упорядк. Костянтин Сігов. – К. : «Дух і літера», 1995. – 334 с.
8. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність [на матеріалах сучасної газетної публіцистики] : монографія / Катерина Серажим ; за ред. В. Різуна. – К. : Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2002. – 392 с.
9. Филлипс Л. Дискурс-анализ. Теория и метод / Л. Филлипс, М. Йоргенсен. – Х. : Изд-во Гуманитарный Центр, 2004. – 336 с.
10. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса : монография / Елена Шейгал. – Волгоград : Перемена, 2000. – 386 с.
11. Girnth H. Sprache und Sprachverwendung in der Politik: eine Einführung in die linguistische Analyse öffentlich-politischer Kommunikation / Heiko Girnth. – Tübingen : Niemeyer, 2002. – 127 s.
12. Laclau E. New Reflections on the Revolution of Our Time / E. Laclau. – London : Verso, 1990. – 280 p.
13. Pereverzev E. Kozhemyakin Yevgeny. Political discourse: unitary multi-parametric model / Egor Pereverzev, Yevgeny Kozhemyakin // Современный дискурс-анализ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://discourseanalysis.org/ada2_1/st18.shtml.
14. Schröter M. Vom politischen Gebrauch der Sprache. Wort, Text, Diskurs / Melani Schröter Melani, Björn Carius. – Frankfurt am Main : Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2009. – 144 s.

PARADOXES OF POLITICAL DISCOURSE

Salomiya Kryvenko

Ivan Franko National University of Lviv, Faculty of Philosophy,

Department of Theory and History of Political Science

Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine

In the article are identified four paradoxes of political discourse. Methodological paradox appears by determining the idea of political discourse. Communicative paradox means that political discourse though is a result of communication, but is also capable to change in non-communicative context. According to semantic paradox, meaning in political discourse is created by institutions (objective factors) and structures of the human mind (subjective factors). Rhetorical paradox explains that verbal and nonverbal signs in political discourse have no determined meaning and can be changed any time.

Key words: political discourse, paradoxes of political discourse, semantics of political discourse, communication, rhetoric.